

Nr 23.

Av herr **Edberg m. fl.**, om tillsättande av en skandinavisk parlamentarisk kommitté med uppgift att söka åstadkomma lättnader i umgänget mellan de skandinaviska folken.

Vissa beaktansvärda framsteg ha efter krigsslutet gjorts inom det nordiska samarbetets ram. Erinras kan sålunda om de nya medborgarskapslagarna, om intensifieringen av det skandinaviska luftfartssamarbetet och om de ömsesidighetskonventioner som träffats på det sociala området. Framstegen äro emellertid av begränsad räckvidd. Många av de problem, som under mellankrigsåren diskuterades, kvarstå olösta. Därtill kommer, att åtskilliga av de svårigheter, som uppstodo ur krigsårens speciella förhållanden, dröjt sig kvar eller endast delvis kunnat mildras. De bidra till att försvåra det fria umgänget mellan de nordiska folken och skapa i vissa fall betydande irritation för de enskilda medborgarna.

Flertalet hämmande faktorer torde bottna i det olika försörjningsläget i de skilda staterna. Detta påverkar bl. a. valutaförhållandena och utgör ett hinder för ett fritt valutaflöde mellan länderna. Trots de beaktansvärda lättnader som på senaste tid kunnat genomföras kvarstå alltjämt kännbara begränsningar i valutatilldelningen när det gäller resor från visst nordiskt land till annat. Detta medför också att man vid sidan av den reglerade valutatilldelningen måste räkna med en rätt omfattande »privateclearing», som det ur flera synpunkter vore angeläget att leda in i legala kanaler.

Det borde därför prövas om man inte på andra vägar än de hittills följda kunde nå fram till ytterligare lättnader på valutaområdet. Den tanken har framförts, att sådana lättnader skulle kunna åstadkommas genom ett system av nordiska resecheck, som skulle vara inlösbare i de olika ländernas banker och kunna användas som betalningsmedel mellan de avslutande staterna. Ett sådant system skulle möjligen kunna byggas upp som en vidareutveckling inom den skandinaviska sfären av den europeiska betalningsunionen. Även andra vägar böra kunna prövas, därest den nu antydda icke skulle visa sig framkomlig. Man behöver heller inte pretendera på några mera genomgripande resultat i första omgången för att ändå kunna ernå för de skandinaviska medborgarna högst välkomna lättnader, varigenom åtskilliga irriterande moment skulle kunna avlägsnas; det bör sålunda — för att endast nämna ett exempel och därtill ett av de enklare — icke vara oöverkomligt att åstadkomma en sådan ordning att transitoresenärer genom ett nordiskt land skola på tåg kunna betala med sitt eget lands valuta.

Så länge valutasvårigheterna bestå synas svårigheter också möta att slopa de vid krigsutbrottet införda passen för resenärer även mellan de skandinaviska länderna och återgå till det vida enklare systemet med nordiska resekort. Det bör emellertid undersökas om inte passförfarandet under alla förhållanden skulle kunna avsevärt förenklas.

Även beträffande tullförfarandet bör undersökas om inte betydande förenklingar skulle kunna genomföras. För den interskandinaviska resetraffiken är den dubbla tullbehandlingen vid alla resor mellan de skandinaviska länderna ofta ganska tidsödande och därtill stundom irriterande. Tidigare sonderingar huruvida icke en för två länder gemensam tull skulle kunna inrättas vid gränsövergångarna ha strandat på den invändningen att en sådan akt som en tullvisitering icke kan verkställas inom annat lands höghetsområde. Avgörande för lekmannen är dock att han kan färdas från det ena landet till det andra med så få hinder som möjligt. Det kan i detta sammanhang erinras om att tullvisitation på tåg ofta verkställs utan hänsyn till höghetsområde. Det bör följaktligen undersökas om inte en liknande rationalisering skulle kunna ske när det gäller den fasta tullen.

I anslutning härtill bör också prövas om inte vissa ytterligare lättnader och förenklingar skulle kunna ske i fråga om den speciella s. k. gränshandeln. Redan i sin nuvarande omfattning och utformning har denna visat sig vara av betydande värde för befolkningen i gränstrakterna. Helt nyligen ha emellertid i något tulldistrikt vissa skärpningar införts i tidigare gällande bestämmelser, vilket framkallat både undran och oro hos gränsbefolkningen. Det finns därför dubbel anledning uppmärksamma denna speciella fråga.

Katalogen över områden där lättnader och förenklingar skulle kunna genomföras med sikte på att skapa smidigare former för umgänget mellan de skandinaviska folken kan självfallet förlängas. Här må till sist endast erinras om hur de konventioner som på sistone träffats om ömsesidighet beträffande olika socialförmåner synas vara skäligen okända bland många som ha att tillämpa dem. Även härur uppstå i många fall missförstånd och irritation. Det vore värt ett studium hur ingångna konventioner verka i praktiken, hur de efterlevas och vad som lämpligen kan göras för att sprida ytterligare upplysning om dem.

Det mesta av det här ovan uppräknade kan synas relativt ringa i jämförelse med de stora och vitala problem som möta våra länder såväl i deras inre som yttre politik. Tillsammantagna bilda emellertid de många detaljbesvären och irritationsmomenten ett så pass störande inslag i den skandinaviska vardagen att det synes väl värt en undersökning vad som kan göras för att dämpa och i görligaste mån avlägsna dem. Medan det av många skäl visat sig svårt att nå positiva resultat beträffande flera av de större samarbetsprojekten bör det vara lättare att nå resultat om man på

detta sätt angriper och söker komma till rätta med en rad av vardagens många mindre problem. Även av psykologiska skäl synes det vara värdefullt med en akt av god nordisk vilja, vilken lämpligen bör göras på ett fält, där de största förutsättningarna borde föreligga att nå fram till konkreta resultat.

En undersökning om vad som kan göras för att skapa lättnader i samfärdseln mellan de skandinaviska länderna och på olika sätt främja ett friare umgänge mellan deras folk torde lämpligen böra ske på parlamentarisk bas. Uppgiften att verkställa en sådan undersökning bör därför anförtros en blandad dansk-norsk-svensk parlamentarisk kommitté. Denna framställning utmynnar följaktligen i ett förslag att den svenska riksdagen måtte hemställa hos regeringen att denna undersöker förutsättningarna att tillsammans med de andra skandinaviska regeringarna tillätta en sådan kommitté med ovan angivet syfte.

Liknande framställningar som denna kunna samtidigt förväntas inom det danska folketinget och det norska stortinget.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes sålunda,

att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte hemställa att den svenska regeringen prövar förutsättningarna för att tillsammans med de övriga skandinaviska regeringarna tillätta en blandad dansk-norsk-svensk parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda möjligheten att skapa ytterligare lättnader i samfärdseln mellan de skandinaviska länderna och på olika sätt främja ett friare umgänge mellan dessa länders folk.

Stockholm den 19 januari 1951.

Rolf Edberg.

Jarl Hjalmarson.

Bertil Ohlin.

Gunnar Hedlund.

Erik Fast.